

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Quæstio I. An qui Jurisdictionem contra Episcoporum præscribit, non
præscriptâ Territorii parte, illam ita acquirat, ut Episcopus per
præventionem illam exercere nequeat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

QUÆSTIO I.

Extant-ne Exemptiones à Canone Generali abrogatæ?

Resp. Extant plurimæ hujusmodi Exemptiones. Patet hoc ex iis, quæ dicturi sumus de Variis illarum Generibus.

QUÆSTIO II.

Quot sint Genera Exemptionum à Canone Universali abrogatarum?

Resp. Triplex est Genus. Primum earum, quæ partim abrogatæ, partim conservatæ sunt; Secundum earum, quæ omnino abrogatæ sunt post Concessionem; Tertium earum, quæ per Præventionem abrogatæ prohibitionem cum Decreto irritante.

Præcipua, quæ pertinent ad Primum Genus Exemptionum abrogatarum, collegi in *Tractatu de Vicario Generali, Tit. de Jurisdictione Episcopi à Canone Tridentino restituta circa Exemptos*, Cætera habes in Decreto LEONIS X. in CONCILIO LATERANENSI V. 1515. Sess. X. circa Exemptiones, Incipit *Regimini*. Hæc autem sunt 1. Exempti, quicumque sint, qui incorrecti remanent propter negligentiam illorum, quibus illorum Correctio demandata est, subjiciuntur Jurisdictioni Ordinariæ, si intra præfixum tempus ab Ordinario, Correctio facta non fuerit, cum hæc tamen restrictio quod Ordinarius Inquisitionem factam, & Processum debite instructum mittet ad Pontificem, ut Exemptos Reos puniat.

2. Protonotarios non deferentes habitum & Rochetum, Protonotariatus Insignia, & Officiales Sedis Apostolicæ actu Officia sua non Exercentes, judicare potest Ordinarius in Causis Criminalibus non excedentibus summam ibi præfixam.

3. Familiaritatis Litteras Habentes à Cardinalibus, qui non sunt actu Commensales, Ordinario subjuncti, nisi vel propter eorum negotia ab eisdem missi fuerint, vel recreationis causâ, per tempus abfuerint.

4. Visitare potest idem Ordinarius semel per annum singula Monialium Monasteria immediatè subjecta Sedî Apostolicæ.

Secundum Genus Exemptionum, nempe omnino abrogatarum, videre est in *Concilio Constantiensi Sess. XLIII. Decreto Attendentes*, In illo abrogantur omnes Exemptiones concessæ per 40. annos elapsos à morte GREGORII XI. an. 1378. usque ad istam Sessionem, quæ est an. 1417. tam Monasteriis & Capitulis, quam Singularibus Personis. Excipiuntur, 1. Quæ toti Ordini concessæ sunt. 2. Quæ in Fundatione Monasterii, Capituli, Beneficii, concessæ. 3. Quæ ab Universitatibus vel Collegiis impetratæ. 4. Quæ per modum Confirmationis, vel Augmenti, seu Additionis factæ. 5. Quæ Auditis, quorum intererat, & Consentientibus Ordinariis, obtentæ. Revocantur & abrogantur quoque Exemptiones omnes perpetuæ, quæ per Inferiores à Papâ per idem tempus concessæ sunt.

Tertium Genus Exemptionum abrogatarum, nempe earum, quæ per Præventionem abrogatæ sunt, habes in Decreto *Regimini* supra citato V. *Concilii Lateranensis*. In illo irritas decernit Exemptiones, quæ conceduntur absque rationabili causâ, & iis, quorum interest, non Citatis. De vocandis Partibus item caverat *Concilium Constantiense*. Sess. XLIII. *Decreto supra citato*.

QUÆSTIO III.

An Abrogatio prædictarum Exemptionum vigeat adhuc?

Resp. Nullum legi Canonem, qui abrogatas has Exemptiones restituat; extare verò videntur nonnulla Exempla contraria Decreto irritanti Exemptiones concessas non Citatis, quorum intererat; Tales sunt Exemptiones concessæ quibusdam Ordinibus Regularibus post dicitum *Concilium Lateranense*. Veluti, quæ Societati Jesu, Monialibus Carmelitanis, Congregationi de Doctrinâ Christianâ, Ordini Monialium Calvariæ; Dico, illas Exemptiones videri contrarias Decreto citato, quia generale est, nec ullum Exemptionis genus exipit, undè intelligi potest tam de illis, quæ totum Ordinem respiciunt, quam de illis quæ singulares Conventus, vel Domos, vel Personas: præterea, dum agitur de Exemptione toti Ordini conferendâ, multò major est

Ratio audiendi eos, quorum interest, quia ad Plures extenditur præjudicium, nempe ad omnes Episcopos; cum in singulis Episcopatibus erigi possint Conventus Ordinis Exempti; idcirco existimo, Exemptiones prædictas includere conditionem, *Salvo Ordinariorum consensu*.

QUÆSTIO IV.

Cur Exemptiones memoratæ abrogatæ fuerint?

Resp. Causæ Abrogationis inferuntur ex duobus Decretis citatis, Hæc autem sunt, 1. Concessio facta fuerat absque iustâ causâ, Quod colligitur ex his verbis Decreti *Attendentes, pro voluntate suâ*, quibus insinuat, Pontifices illas Concedentes voluntatem suam, non rationem, secutos fuisse. 2. Concessæ fuerant propter importunitatem Petentium: id expressè habet idem Decretum. 3. Concessæ erant non Auditis, quorum intererat, ac non Consentientibus Ordinariis; Inferuntur ex eo, quod idem Decretum excipiat, conservetque nominatim Exemptiones concessas auditis, quorum intererat, & Consentientibus Ordinariis: præterea expressè in fine damnat Exemptiones aliter concedendas. 4. Exemptiones occasionem dabant liberiùs peccandi & impunè. *Vid. Decretum, Regimini*.

QUÆSTIO V.

An Quævis à CONCILIO TRIDENTINO facta Abrogatio vim suam habeat?

Resp. Abrogationes factæ à *Concilio Tridentino* circa Exemptiones Ecclesiarum Cathedralium, vires suas non habent; nam 1. extant Ecclesiæ Cathedrales etiam in Provinciis, quæ *Concilii Tridentini* Decreta omnia & singula solemniter receperunt, quæ protestatæ sunt contra Abrogationes suorum Privilegiorum, Exemptionum que; ejus generis sunt Ecclesiæ Cathedrales Provinciae Cameracensis; Illarum Protestatio habetur *CONC. Tom. XV. p. 200.* his concepta verbis, *Protestando tamen validitatem Privilegiorum nostrorum, Jurisdictionum, Exemptionum nobis firmam fore autoritate Sedis Apostolicæ, si Sanctissimus Dominus Noster Papa, nostris rationibus exhibitis, det seu Interpretationem, seu Moderationem Decretis Concilii Tridentini*.

QUÆSTIO VI.

An Exemptiones non abrogatæ à CONCILIO CONSTANTIENSI, ab eodem censentur approbatæ?

Resp. Videntur approbatæ, quia post aliarum Abrogationem, Concilium hæc addit, *Ceteris autem Exemptionibus antè obitum dicti Gregorii habitis, vel concessis, nullum volumus per hoc præjudicium generari*. Sed hæc Ratio non evincit, Concilium has Exemptiones approbasse, cum allata verba significant tantum, Concilium velle illas salvas esse, seu non abolitas, & longè abfit ab Approbatione consilium non abrogandi; eodem plane modo, quo Permissio à Tolerantiâ distat; Quod enim permittitur; approbatur: Quod verò toleratur, non approbatur; sed duntaxat saluum esse finitur usquequod possit abrogari. Præterea certum est, non potuisse Concilium approbare Exemptiones, quibus inerant vitia, propter quæ cæteras abrogabat, nempe defectum iustæ causæ, defectum Citationis eorum, quorum intererat, & Consensus Ordinariorum, qui spoliabantur jure: at verò simillimum est, inter Exemptiones antè obitum GREGORII XI. concessas, non paucas extitisse, quæ his vitiis laborabant.

SECTIO III.

Questiones nonnullæ extrâ locum suum postæ, præcedentium Expositoria vel Suppletoria.

QUÆSTIO I.

An qui Jurisdictionem contrâ Episcopum præscribit, non præscriptâ Territorii parte, illam ita acquirat, ut Episcopus per Præventionem illam exercere nequeat?

Quærendi causa: Quoties Territorii pars non præscribitur, Jurisdictio remanet in illo, ad quem Territorium pertinet: si ergo, non præscriptâ Territorii parte Jurisdictio præscribatur contrâ Episcopum, ita ut iste nec per Præventionem exercere valeat, sequitur, quod ex suppositione Jurisdictionem habeat, cum locus, in quo exercenda est, sibi subesse supponatur, aliunde verò

Jurisdic-

Jurisdictione careat, cum illam etiam per Præventionem exercere nequeat.

Respondetur, totam alicujus Loci Jurisdictionem Spiritualem præscribi non posse, quin præscribatur Territorii pars, in quo existit, ita ut illam ex Præventionem exercendi facultas non remaneat penes illum, ad quem antea pertinebat, alioquin in eodem Loco Duo Capita forent nequaquam sibi Subordinata: Partem verò Jurisdictionis posse præscribi, Territorii parte non præscripta; non enim repugnat certam Jurisdictionis partem ab uno possideri, aliam verò ab alio, cum in eodem Districtu diversæ Personæ circa diversas res Jurisdictione potiantur; præterea id clarè demonstrant. C. 15. & 18. *De Præscript.* in quibus Jurisdictionis pars Jure Communi adjudicatur Episcopo, Præscriptionis autem Jure alia pars Abbati tribuitur in eodem Territorio.

QUÆSTIO II.

Queritur, An in Corpore Juris Canonici mentio fiat de Exemptis nullius Dioceseos, an saltem de iis sermonem faciat Concilium Tridentinum?

Ad Primum Respondetur, de hujusmodi Exemptis ne verbum quidem haberi in toto Juris Corpore.

Ad Secundum Respondetur, CONCILIIUM TRIDENTINUM loqui de Exemptis nullius Dioceseos, C. 10. Sess. XXIII. C. 2. Sess. V. *De Ref. S. id verò*, in quo de Monasteriis, quæ, etsi intra Diocesim sint, nullius esse Dioceseos non desinunt, quia non à Jurisdictione solum, sed à Situ libera sunt; & §. *Si qua verò*, in quo Concilium loquitur de Monasteriis nullius Dioceseos existentibus, quia revera intra nullam sita sunt.

Circà quod notandum, Locorum nullius Dioceseos duplex genus esse; Aliud nempe illorum, quæ ad nullam unquam Diocesim pertinere, qualia, quæ à Paganis aliisque Inhæditibus possessa, ad Fidem à Monachis Episcopo nulli Subditis conversa, iisque relicta, vel nonnulla Insulæ Monachis eadem similivè de causâ concessa: qualia etiam, quæ extrâ Fines cujusvis Dioceseos in Episcopatum erectione relicta, vel in Confinibus alicujus sita, Exemptione extrâ Fines constituta sunt. Aliud Locorum nullius Dioceseos genus est, illorum, quæ intrâ alicujus Dioceseos, vel initio vel successu temporis comprehensa ita ab Episcopo exemit Papa, ut etiam inter ipsius Dioceseos Membra recenserentur noluerit dicique ad illam pertinere.

QUÆSTIO III.

Queritur, an in Jure de Exemptis, qui Jurisdictionem habeant Episcopalem, vel saltem in CONCILIO TRIDENTINO sermo fiat?

Ad Primum Respondetur, Textus omnes, qui loquuntur de Monasteriis vel Abbatibus, quæ Jura Episcopalia, vel omnia, vel illorum partem, præscriperant, de Exemptis, qui Jurisdictionem Episcopalem vel in toto, vel in parte habent, mentionem facere; Tales autem C. 15. 18. *De Præscript.* C. 3. *De in integrum Restitut.*

Idem dicendum de Textibus, qui loquuntur de Regularibus Ecclesiis pleno jure Possidentibus; Tales sunt C. 13. *de Sent. & Re Jud.* C. 31. *De Prab.* C. 3. *De Privil.* §. 2. C. 3. *De Privileg. in VI.* quod in §. *nec eis licitum.* de Abbatibus.

Ad Secundum Respondetur, CONCILIIUM TRIDENTINUM C. 11. Sess. XXV. de Regularibus, expressè loqui de Abbatibus ac aliis Superioribus Regularibus, qui Jurisdictionem Episcopalem habent.

QUÆSTIO IV.

Queritur, An Exemptio, quæ Quis immediatè Sedi Apostolicæ subest, memoretur in Jure & in CONCILIO TRIDENTINO?

Respondetur 1. Apud GRATIANUM memorari duobus locis, nempe C. 52. CAUS. XVI. QUÆST. I. in quo primùm eximit PELAGIUS, deindè GREGORIUS Episcopum à Jurisdictione sui Metropolitanani, illumque Papæ immediatè subjiciunt; & C. 18. CAUS. XVIII. QUÆST. II. in quo Exemptionem hujusmodi in Abbatibus damnare videtur PASCHALIS II. dum ait, *Abbatibus, qui neque sub Episcopo, neque sub Metropolitanano, neque sub Primato, neque sub Patriarchâ sunt, nullus prorsus Episcoporum Episcopalia administret.* Cum enim se nulli Episcopo omnino subesse profiteantur, consequens est, ut nullus

Tom. I.

Episcoporum, quæ sua sunt, eis tanquam Extraneis largiantur. Sed verisimiliter loquitur de Exemptione usurparatâ.

2. Apud GREGORIUM IX. iterùm atque iterùm de Exemptione hujusmodi fieri mentionem, hujusque rei testes esse. C. 4. *De Confirm. utili* C. 2. *De Capel. Monachorum.* C. 8. 12. 13. 16. 17. *De Privil.* C. 7. 8. *De Statu Monach.* C. 7. *De Consuet.* C. 5. *De Arbitris.*

3. Apud BONIFACIUM C. 4. 10. *De Privil.* ex quorum priore colligi posse videtur, Exemptorum nomine intelligi, qui ab Ordinarij Jurisdictione liberi Summo Pontifici immediatè subunt, cum ibidem ALEXANDER IV. hujusmodi Exemptos simpliciter Exemptos vocet, dum ait: *Exempti autem sine Nostrâ Licentiâ Oratoria non constituant.*

4. Apud CLEMENTEM V. *Clem. 2. De Statu Monachor.* ex quâ inferre licet, Exemptarum Monialium duplex fuisse genus, nempe alias, quæ Sedi Apostolicæ immediatè suberant; alias verò, quæ nec Papæ, nec Ordinario proximè subjiciebantur, sed vel Archiepiscopo, vel Primati vel Regularibus ejusdem Ordinis.

Posterioris Monialium generis plura præbet exempla Gallia, cum Carmelitana, Calvariana, Benedictina nonnulla, nec Papæ, nec Ordinario, sed aliis Superioribus tam Secularibus, quam Regularibus, quos sibi eligunt, proximè subunt. In EXTRAVAGANTIBUS COMMUNIBUS C. 1. *De Privileg.* C. 9. *De Prab.*

QUÆSTIO V.

Queritur, An, & in Quo differat Monialium Exemptio à Monachorum Exemptione?

Respondetur, in nonnullis certè differre, eaque esse non alia, quam ista. 1. Quæcunque Monialium Monasteria Sedi Apostolicæ immediatè Subjecta visitari ab Ordinario possunt, tanquam Sedis Apostolicæ Delegato. *Clem. 2. De Statu Monach.* 2. Eadem Monasteria ab Episcopo tanquam ejusdem Sedis Delegato gubernanda esse, constituitur. C. 9. Sess. XXV. *De Regular.* 3. Circà Monialium Exemptarum Clausuram Episcopo facultas datur, illam restituendi, ubi violata est, conservandi, ubi inviolata est, Inobedientes & Contradictores per Censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas compescendi, eaque omnia Apostolicâ autoritate faciendi. 4. Nullum Monialium Monasterium Romæ Situm, Titulo cujusvis Cardinalis subest C. 2. *De Capel. Monachor.* Ex his autem Articulis ergà Monachos nullus locum habet.

Articulus alius extat, in quo Moniales Exemptæ à Monachis itidem Exemptis differre videntur, nempe in eo, quòd Moniales sint, quæ nec Papæ, nec Ordinario immediatè subunt, sed aliis; at in hoc non differunt cum C. 7. *de Statu Monach.* mentionem faciat de Monachis, qui per Visitatores à Capitulis Generalibus Deputatos gubernantur, corrigunturque.

Aliud quoque videtur esse discrimen inter Moniales Exemptas & Monachos Exemptos, in eo scilicet, quòd illarum Monasteria, cum non dependant alia ab aliis, peculiari Singula egent Exemptione. Monasteriis verò Monachorum ob contrariam rationem Generalis Exemptio sufficiat: at falsum, utrosque inter hoc esse discrimen, cum de Monasteriis Monachorum, quæ ab aliis alia invicem non dependent mentio fiat in C. 7. *de Statu Monachor.* præterea, ut Generalis Exemptio Monasteriis sufficiat, non requiritur, ut alia aliis subunt, sed satis, ut ejusdem sint Ordinis, vel Congregationis.

Notandum circà Clausuram, quòd Jure Communi Moniales semper Subjectæ fuerunt Episcopo, saltem ut Sedis Apostolicæ Delegato, nec ullum extat peculiare cuiquam illarum Congregationi, vel Monasterio Privilegium in Corpore Juris clausum; cum in toto Juris Corpore, junctoque Concilio Tridentino, duo sint Textus tantum, qui de Clausurâ loquantur, nempe *Caput Unicum, de Statu Regul. in VI.* & C. 5. Sess. XXV. *de Regular.* In utroque autem, Episcopo quoad Clausuram subjiciuntur Moniales, aut ut Ordinario, aut ut Sedi Apostolicæ Delegato.

QUÆSTIO VI.

Queritur, An Prælati, cui Exemptus immediatè subjicitur, quam haberet Ordinarius, in illum habeat Jurisdictionem?